

СТВОРЕННЯ ПІДРУЧНИКІВ З ГЕОГРАФІЇ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ПРЕДМЕТНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ

О. Ф. Надтока,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

У статті розглядаються окремі аспекти проблематики підручникотворення, що стосуються використання компетентнісного підходу у навчанні географії, а також шляхи його упровадження через структуру та зміст підручників з географії для основної та старшої школи. Компетентнісний підхід залишається важливим елементом осучаснення змісту підручників географії. Завдяки його використанню учні загальноосвітніх навчальних закладів не лише розширюють свої межі пізнання природного середовища та соціуму, формуючи власну географічну картину світу, а й набувають комплекс важливих характеристик, що дають змогу використовувати можливості природного середовища, соціально-економічної сфери з метою успішного особистісного розвитку в умовах глобалізованого світу. Врахування таких особливостей у структурі, змісті та методичному апараті підручників створить умови для подальшого розвитку методики навчання географії. Окрім цього, у статті розглядаються аспекти формування ключових компетентностей засобами підручника та предметних компетентностей – засобами проектного навчання.

Ключові слова: *методика навчання географії, компетентнісний підхід у навчанні географії, структура і зміст підручників з географії, основна школа, старша школа.*

Постановка проблеми. Входження системи освіти України у європейський простір певною мірою актуалізує питання компетентнісного навчання. Особливе значення має його відображення у змісті навчальних предметів. Тому для повноцінної реалізації освітніх запитів учнів ЗНЗ постає питання застосування компетентнісного підходу у навчанні. Цінний досвід з цієї проблеми накопичено в Австрії, Бельгії, Великій Британії, Франції та інших європейських країнах, проте найважливішим для України є набутий власний вітчизняний досвід. Природа формування компетентності є дуже складною та багатогранною як у психолого-педагогічному, так і філософському аспектах. Зокрема, вона пов'язана з механізмами самоствердження. А вони, як зазначає В. Кремень, призводять до покладання відповідальності на себе, що стимулює поведінкові механізми, які дають установку на подолання позиції залежності та орієнтують на прийняття самостійних рішень та конструктивного ствердження свого «Я» [5, с. 146]. У цьому контексті важливого значення набуває географія – єдиний шкільний предмет дуалістичного характеру, що

спирається як на природничі, так і суспільствознавчі базисні підвалини. Одним із ключових підходів у навчанні географії є компетентнісний. Про його значення та методичну роль неодноразово зазначали В. Кремень, О. Кравчук, М. Криловець, О. Локшина, О. Ляшенко, Ю. Мальований, Т. Назаренко, О. Надтока, О. Савченко, О. Топузов та ін. [3; 12]. Таким чином, для методики навчання географії залишаються актуальними питання врахування компетентнісного підходу в плані конструювання моделей підручників та його застосування в основних носіях змісту цього предмета.

Аналіз останніх досліджень. У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти зазначено про необхідність здійснення навчання географії на основі компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного та краєзнавчого підходів [2]. Отже, цей основоположний освітній документ визначає компетентнісний підхід серед основних у навчанні, адже він вимагає не лише ретранслювати навчальний матеріал, а й відобразити його у набутому суспільному досвіді учня, його здобутих вміннях, практичних навичках і подальших вчинках [6, с. 88].

Відповідно до оновленого Державного стандарту [2], розроблено нові навчальні програми з географії на основі розвантаження та фундаменталізації навчання в основній школі. Поступово здійснюється оновлення програм для старшої школи, враховуючи її профільний характер. Наразі актуальною є проблема розроблення концепції підручників нового покоління з географії, які б відповідали новим вимогам стандарту й оновлених навчальних програм. Тому в цій статті розглядаються питання компетентнісного навчання та врахування компетентнісного підходу у підручниках географії нового покоління, де необхідно враховувати особливості формування компетентностей. Дж. Равен, вивчаючи природу компетентності, визначає, які прогресивні риси надасть учням компетентність у сучасному суспільстві – це виявлення, розвиток, реалізація. Тобто на основі набуття компетентностей учні не просто володіють певною сумою знань, а й здатністю до виявлення причинно-наслідкових механізмів, розвитку своїх навчальних умінь, здатністю реалізувати свої знання та практичні навички [10].

У Концепції географічної освіти в основній школі зазначається, що на шляху до формування предметної географічної компетентності необхідно розв'язати одне з найбільш значущих завдань шкільної географії, яке полягає у формуванні в учнів різномісних географічних умінь, а саме: інтелектуальних (пізнавальних), навчальних, прикладних, а також умінь географічного моделювання. На основі цього розвивається географічне бачення світу – це історично зумовлений цілісний образ довкілля, що ґрунтується на знаннях про природу Землі, її населення, світову економіку та їх взаємодію. Формування цієї компетенції в учнів зумовлено взаємодією їхнього індивідуального сприйняття довкілля та сучасного науково-географічного інтегрованого відображення світу, з яким вони ознайомлюються на уроках. Тобто у процесі навчання географії має відбуватися поступовий перехід від побутового

бачення світу до географічного, а вчитель повинен докладати свої зусилля задля організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, спрямованої на забезпечення такого переходу [4, с. 22].

Формулювання мети статті. Відзначаючи актуальність окресленої тематики, метою даної статті є врахування у змісті підручників географії та їх методичному апараті компетентнісних засад на етапі конструювання цих засобів навчання. Окрім цього, важливим моментом статті є відображення застосування компетентнісного підходу у навчанні географії, враховуючи можливості підручника.

Виклад основного матеріалу. У сучасній психології та дидактиці важливу роль відіграє дослідження значення ключової компетентності «уміння самостійно вчитися». Цьому питанню були присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема: Д. Ельконіна, В. Давидова, Г. Костюка, С. Максименко, О. Савченко, А. Хуторського та ін. [11]. Зокрема, О. Савченко зазначає, що «ключова компетентність уміння учитися у розвинутому вигляді інтегрує психолого-особистісні характеристики учня із змістовою і діяльнісною основою учіння. Володіння цим умінням програмує індивідуальний досвід успішної праці учня, запобігає перевантаженню, сприяє пізнавальній активності, ініціативі, раціональному використанню часу й засобів учіння» [11, с. 221]. Таким чином, будь-який засіб навчання, насамперед підручник, з будь-якого шкільного предмета необхідно зорієнтувати на формування цієї ключової компетентності. Відповідно до зазначеної проблематики, виникає запитання: «Якими специфічними засобами можна формувати компетентність вміння вчитися на заняттях географії під час роботи з підручником географії?». Географія як навчальний предмет починає вивчатися учнями загальноосвітніх навчальних закладів у основній школі з 6-го класу. Починаючи з цього пропедевтичного курсу, у чинних навчальних програмах фактично задекларовано компетентнісний підхід до навчання географії, проте, як свідчить педагогічний досвід та дослідження, проведені у межах НДР «Науково-методичне забезпечення навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах», він проявляється не у всіх чинних підручниках географії. З огляду на зазначене вище, такий підхід, як один з основоположних, є своєрідною методичною віссю, закладеною у змісті підручника «Географія. 6 кл.» (автори – О. М. Топузов, О. Ф. Надтока, Т. Г. Назаренко, Л. П. Вішнікіна, А. А. Шуканова, В. М. Самойленко). Для формування ключових компетентностей учнів підготовлено відповідні елементи, що стосуються структури, змісту та методичного апарату підручника. Зокрема, він містить спеціальні рубрики, які розраховані на творчість, активність учнів, і тому їх розміщено в окремих параграфах: «Розумникам», «Дослідникам», «Поради їжачка-мандрівника». Наявність таких рубрик привертає увагу учнів до роботи з підручником, вчить самостійно та творчо використовувати наявний у ньому навчальний матеріал. Натомість рубрики «Мій крок у вивченні географії», «Перевір себе», «Висновки», «Узагальнення», «Мої досягнення з географії»

мають системний характер, дають учневі своєрідний алгоритм пізнання географії і цим самим презентують підручник як основний навчальний засіб, який є зрозумілим для учня. Таким чином підручник вказує шлях до пізнання і системної роботи з ним, сприяє формуванню вміння вчитися. Рубрика «Проблемне питання» має важливе мотиваційне значення. Опрацювавши її відповідним чином, учень розуміє, що саме навчання, вміння вчитися дають змогу розв'язувати складні завдання.

Для прикладу розглянемо рубрику «Мій крок у вивченні географії», що подається на початку Розділу III, вона окреслює основні вузлові питання, які необхідно вирішити учням упродовж роботи з матеріалами розділу:

- з'ясувати, з яких оболонок складається наша планета, як вони взаємодіють між собою;

- ознайомитися зі складом та особливостями земних оболонок – літосферою, атмосферою, гідросферою та біосферою;

- дослідити вплив людини на природу кожної з оболонок Землі.

Куляста форма Землі сприяє тому, що на планеті формуються такі сфери, як літосфера, атмосфера, гідросфера та біосфера. Саме їх ми й будемо вивчати у III розділі підручника [16, с. 138].

Такі рубрики цілеспрямовано розвивають в учнів ЗНЗ вміння учитися, самостійно здобувати інформацію. Варто зазначити, що актуальним наразі є питання формування ключових компетентностей засобами підручника географії, при цьому потрібно враховувати і той факт, що для досягнення цієї мети необхідно спиратися на такі категорії:

- використовувати засоби взаємодії (інтеракція);
- використовувати взаємодію у гетерогенних групах;
- використовувати вміння діяти індивідуально [7].

Предметна географічна компетентність формується на основі певних рівнів географічної навченості. У процесі її формування вирішальну роль відіграють:

- 1) географічні знання;

- 2) географічні вміння та навички;

- 3) географічне бачення світу (вміння мислити комплексно в географічному просторі);

- 4) емоційно-ціннісне ставлення учнів до довкілля та людської діяльності у ньому (погляди, переконання, ідеали й ціннісні орієнтації);

- 5) досвід творчої діяльності учнів при вивченні географічних об'єктів, процесів і явищ [4].

Головним елементом матеріальної та духовної культури, у тому числі географічної освіти, є знання. Тому процес навчання можна розглядати і як науковий пізнавальний процес, адже учні проходять шлях від живого споглядання до абстрактного мислення, а отже – і до практики [9]. Однак, на відміну від наукового пізнання довкілля, у процесі навчання географії учні не відкривають нових знань, а лише оволодівають частиною тих, що вже здо-

було людство. Формування знань містить декілька ланок: сприйняття нового матеріалу, його осмислювання, запам'ятовування та застосування. На різних етапах навчання ці поняття відповідають різній мірі їх формування як за об'ємом, так і за ступенем засвоєння [13; 14].

Отже, навчання полягає в передаванні учням суспільного досвіду, що був накопичений людством. У процесі навчання географії поєднуються три джерела пізнання об'єктів вивчення: образ, слово та практика. Тож при формуванні основних предметних компетентностей шкільної географічної освіти – знань, умінь, досвіду творчої діяльності та досвіду емоційно-ціннісного ставлення до довкілля і життєдіяльності – необхідно спиратися саме на ці підходи [3; 4].

У контексті тріади «образ – слово – практика» щодо вивчення географії вельми важливим є поняття «природний комплекс», яке недаремно вважають узагальнювальним, а учителю варто пам'ятати, що свідоме його засвоєння в подальшому є основою для розуміння фізико-географічних курсів. Навчальний курс «Географія материків і океанів» вважається таким, що має сприятливі можливості для формування ключових і предметних компетентностей в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Саме в окремих підручниках цього курсу концентричною основою змісту стала компетентнісна складова. Одним із прикладів є «Географія материків і океанів. Підручник для 7-го класу загальноосвітніх навчальних закладів» [15]. Він містить завдання, спрямовані на формування предметної географічної компетентності, зокрема шляхом залучення учнів до проектної діяльності (наприклад, «Підготуйте екологічний проект “Значення Світового океану»») та інші завдання, які поєднують як індивідуальну, так і колективну діяльність учнів ЗНЗ) [15, с. 307].

Курс «Географія України» за своєю суттю спрямований на формування важливих компетентностей учнів – як ключових, так і предметних. Під час оволодіння ним учні формують уявлення про умови розвитку та взаємозв'язки географічних компонентів, природні ресурси, населення та господарство на території України. Велике значення застосування компетентнісного підходу при вивченні географії України полягає в тому, що він забезпечує розвиток в учнів уявлень про свою рідну землю на основі діяльнісного характеру навчання, його прив'язки до реальних ситуацій та врахуванні практичної складової навчання.

Особливістю вивчення економічної та соціальної географії України, яка вивчається в 9-му класі та є своєрідним підсумком у вивченні предмета в основній школі, є формування двох предметних компетентностей – як географічної, так і економічної. Адже учні ЗНЗ саме через цей навчальний курс мають змогу отримати важливий економічний досвід, який у подальшому можна реалізувати у процесі вивчення курсу «Основи економіки» в 11-му класі. У підручнику географії для 9 кл. загальноосвітніх навчальних закладів (автори – О. Ф. Надтока, О. М. Топузов) предметна географічна компетентність формується різними засобами, зокрема й через рубрику «Географічна задача». Подаємо приклад однієї з них:

«Науковими дослідженнями виявлено, що швидкий розвиток міст призводить до зниження природного приросту населення, оскільки народжуваність серед міського населення значно нижча, ніж серед сільського. Пояснить, який взаємозв'язок існує між відтворенням населення та розвитком великих міст і зростанням виробництва» [8, с. 36]. Такий текстовий фрагмент підручника активізує дослідницьку діяльність учнів, спрямовує їх на розв'язання реальних і практичних завдань географічного характеру. Він дає змогу учням відчутти себе на деякий час справжніми географами.

Формування предметної економічної компетентності відбувається як шляхом опрацювання теоретичного матеріалу, зокрема у процесі формування навчальних понять «валовий внутрішній продукт», «валовий національний продукт» тощо, так і шляхом практичної діяльності, зокрема під час складання проекту перспективного розвитку своєї області у контексті практичної роботи № 10 [8, с. 195].

Варто зазначити, що у розрізі НДР «Науково-методичне забезпечення навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах» відділом навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України здійснюються спроби створення підручників нового покоління з географії для профільного навчання у старшій школі на основі компетентнісного підходу. Вони будуть мати відмінні від наявних нині структуру та змістове наповнення і особливий методичний апарат.

Висновки. Компетентнісний підхід закладено у Державному освітньому стандарті як один з основних у навчанні географії, тому він має бути відображеним у підручнику таким чином, щоб:

- передбачити створення можливостей для самостійної роботи учнів з підручником, розвиваючи їх вміння вчитися;
- створювати основу для індивідуального, колективного та інтерактивного навчання учнів, у тому числі з використанням проектної діяльності та ІКТ;
- забезпечувати процеси інтенсифікації навчання на заняттях географії та створювати передумови для самостійної творчої діяльності учнів;
- враховувати освітні запити учнів у процесі формування у них предметних компетентностей;
- забезпечити здобуття важливих практичних навичок, необхідних у подальшому житті та їх особистісну орієнтацію у формуванні географічної картини світу.

Отже, змістова частина підручників географії та їх методичний апарат мають охоплювати елементи компетентнісного навчання. Зміст, структура та певна частина завдань і запитань повинні бути побудовані таким чином, щоб створювати можливості підготовки учнів до майбутнього життя, розвивати їх гармонійні стосунки із природним середовищем і соціумом на основі формування ключових та предметної (географічної) компетентностей. Адже одним із основних завдань географічної освіти у загальноосвітній школі є забезпечення засвоєння знань і умінь учня про географічну оболонку Землі як єдиний інте-

грований об'єкт дослідження географії і здобуття на їх основі ключових та предметної компетентностей на основі формування географічної картини світу.

Література

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1977. – 96 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-cerednya/serednya/derzh-standart/post_derzh_stan.doc
3. Дидактика географії : монографія / [В. М. Самойленко, О. М. Топузов, Л. П. Вішнікіна, О. Ф. Надтока, І. О. Діброва]. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
4. Концепція географічної освіти в основній школі: проект/ Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. М. Топузов, О. Ф. Надтока, Л. П. Вішнікіна, А. С. Дობроскок та ін. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 30 с.
5. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в с стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
6. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2010. – 576 с.
7. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / О. І. Локшина. – К. : Богданова А. М., 2009. – 404 с.
8. Надтока О. Ф. Географія : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів / О. Ф. Надтока, О. М. Топузов. – К. : «Видавничий дім «Світ знань»», 2009. – 224 с.
9. Пиаже Жан. Избранные психологические труды / Жан Пиаже. – М. : Международный пед. Академия, 1994. – 680 с.
10. Равен Джон. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы / пер. с англ ; Джон Равен. – 2-е изд. испр. – М. : «Когито-Центр», 2001. – 142 с.
11. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
12. Савченко О. Я. Уміння вчитись як ключова компетентність загальної середньої освіти / О. Я. Савченко // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. – К., 2004. – С. 35–45.
13. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям / В. А. Сухомлинский. – К. : Рад. Школа, 1971. – 153 с.
14. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5-и т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 1. – 716 с.
15. Топузов О. М. Географія : підруч. для 7 кл. / О. М. Топузов, О. Ф. Надтока, Т. Г. Назаренко та ін. – К. : ДНВП «Картографія», 2011. – 320 с.
16. Топузов О. М. Географія : підруч. для 6 кл. / О. М. Топузов, О. Ф. Надтока, Т. Г. Назаренко та ін. – К. : ДНВП «Картографія», 2014. – 320 с.

References

1. Babanskij Ju. K. Optimizacija processa obuchenija: Obshhediakticheskij aspekt / Ju. K. Babanskij. – М. : Pedagogika, 1977. – 96 s.
2. Derzhavnyj standart tbazovoji i povnoji zaghaljnoji serednjoji osvity [Elektronnyj resurs]. – Rezhymdostupu: http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-cerednya/serednya/derzh-standart/post_derzh_stan.doc

3. Dydaktyka gheografiji : monohrafija / [V. M. Samojlenko, O. M. Topuzov, L. P. Vishnikina, O. F. Nadтока, I. O. Dibrova]. – K. : Pedagoghichna dumka, 2014. – 586 s.
4. Konceptija gheografichnoji osvity v osnovnij shkoli: proekt / Instytut pedagoghiky NAPN Ukrajinjy ; za zagh. red. O. M. Topuzov, O. F. Nadтока, L. P. Vishnikina, A. S. Dobroskok ta in. – K. : Pedagoghichna dumka, 2014. – 30 s.
5. Kremenj V. Gh. Filosofija ljudnocentryzmu v s strateghijakh osvitnjogho prostoru / V. Gh. Kremenj. – K. : Pedagoghichna dumka, 2009. – 520 s.
6. Kremenj V. Gh. Filosofija nacionaljnoji ideji. Ljudyna. Osvita. Socium / V. Gh. Kremenj. – K. : Ghramota, 2010. – 576 s.
7. Lokshyna O. I. Zmist shkiljnoji osvity v krajinakh Jevropejskogho Sojuzu: teorija i praktyka (druga polovyna XX – pochatok XXI st.) : monohrafija / O. I. Lokshyna. – K. : Boghdanova A. M., 2009. – 404 s.
8. Nadтока O. F. Gheografija : pidruch. dlja 9 kl. zaghaljnoosvit. navch. zakladiv / O. F. Nadтока, O. M. Topuzov. – K. : «Vydavnychj dim «Svit znanj»», 2009. – 224 s.
9. Piazhe Zhan. Izbrannye psihologicheskie trudy / Zhan Piazhe. – M. : Mezhdunar. ped. Akademija, 1994. – 680 s.
10. Raven Dzhon. Pedagogicheskoe testirovanie: problemy, zabluzhdenija, perspektivy / per. s angl ; Dzhon Raven. – 2-e izd. ispr. – M. : «Kogito-Centr», 2001. – 142 s.
11. Savchenko O. Ja. Dydaktyka pochatkovoji osvity : pidruchnyk / O. Ja. Savchenko. – K. : Ghramota, 2012. – 504 s.
12. Savchenko O. Ja. Uminnja vchytysj jak kljuchova kompetentnistj zaghaljnoji serednjoji osvity / O. Ja. Savchenko // Kompetentnisnyj pidkhid u suchasnij osviti. – K., 2004. – S. 35–45.
13. Sukhomlynskyj V. A. Serdce otdaju detjam / V. A. Sukhomlynskyj. – K. : Rad. shkola, 1971. – 153 s.
14. Sukhomlynskyj V. O. Vybrani tvory: V 5-y t. / V. O. Sukhomlynskyj. – K. : Rad. shkola, 1976. – T. 1. – 716 s.
15. Topuzov O. M. Gheografija : pidruch. dlja 7 kl. / O. M. Topuzov, O. F. Nadтока, T. Gh. Nazarenko ta in. – K. : DNVP «Kartoghrafija», 2011. – 320 s.
16. Topuzov O. M. Gheografija : pidruch. dlja 6 kl. / O. M. Topuzov, O. F. Nadтока, T. Gh. Nazarenko ta in. – K. : DNVP «Kartoghrafija», 2014. – 320 s.

Надтока А. Ф.

СОЗДАНИЕ УЧЕБНИКА ГЕОГРАФИИ НА ОСНОВАНИИ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА КАК ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ РАЗВИТИЯ ПРЕДМЕТНОЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ

В статье рассматриваются отдельные аспекты проблематики создания учебников, касающиеся использования компетентностного подхода в обучении географии, а также пути его внедрения через структуру и содержание учебников географии для основной и старшей школы. Компетентностный подход остается важным элементом содержания учебников географии. Благодаря его использованию ученики общеобразовательных учебных заведений, не только расширяют собственные границы познания природной

среды и социума, формируя собственную географическую картину мира, но и приобретают комплекс важных характеристик, позволяющих использовать возможности среды, социально-экономической сферы с целью успешного личностного развития в условиях глобализирующегося мира. Учет таких особенностей в структуре, содержании и методическом аппарате учебников, создаст условия для дальнейшего развития методики обучения географии.

***Ключевые слова:** методика обучения географии, компетентностный подход в обучении географии, структура и содержание учебников по географии, основная школа, старшая школа.*

Nadtoka O.

DESIGNING GEOGRAPHY TEXTBOOKS ON THE BASIS OF THE COMPETENCE APPROACH AS ONE OF THE AREAS OF THE DEVELOPMENT OF THE SUBJECT METHODOLOGY OF TEACHING

In the article, the certain aspects of the challenges of creating textbooks that cover the usage of the competence-based approach in teaching Geography as well as the ways of its implementation by means of the structure and the content of the textbooks in Geography for the secondary and the high school are observed. The competence-based approach remains a significant element of updating the Geography textbooks content. With the help of its usage, the secondary school pupils not only broaden their minds in the environment and the society and form their own geographic world view but also acquire a series of the important features that provide an opportunity to use the environmental funds, the social and economic sphere with the purpose of a successful personality development under the conditions of the globalized world. Taking into consideration such peculiarities in the structure, the content, and the methodological apparatus of the textbooks will assure the conditions for the further development of the methodology of Geography teaching. Besides this, in the article, the aspects of the key competences formation by means of a textbook and the subject competences formation by means of the project-based teaching are studied.

In the article, not only the theoretical aspects of these challenges as well as the practical examples of the methodological problems are provided.

***Keywords:** teaching Geography methodology, competence-based approach in teaching Geography, the structure and the content of Geography textbooks, secondary school, high school.*